

IV MEĐUNARODNI SIMPOZIJUM O ZATRAVLJIVANJU VINOGRADA

U Kalternu (Caldaro) — Italija, južni Tirol, od 15-18. septembra 1982. godine održan je IV međunarodni simpozijum na temu »Zatrabljivanje vinograda« (Begrünung im Weinbau). Prvi takav simpozijum održan je u Švajcarskoj 1976, drugi u Zapadnoj Njemačkoj 1978. a treći u Austriji 1980. Pokretači ovih simpozijuma i glavni učesnici su naučni i stručni radnici u vinogradarstvu sa njemačkog govornog područja, tj. iz Njemačke, Austrije, Švajcarske, Francuske (Elzas) i Italije (južni Tirol) a inicijator je Institut za zemljite i održavanje zemljišta (Bodenkunde und Bodenerhaltung »Justus Liebig« Univerziteta u Giessen-u (Zapadna Njemačka). Na tim područjima zatrabljivanje vinograda uzelo je najšire razmjere. Iz naše zemlje u svim ovim simpozijumima učestvovali su samo saradnici Više poljoprivredne škole u Mariboru, koji se bave problemom održavanja zemljišta u vinogradima. U Slovenskim Goricama veliki je dio vinograda trajno ili povremeno pod travnim pokrivačem, čime se veoma uspješno zadržava zemljište u vinogradima na strmim položajima. U ovom Simpozijumu, pored pomenutih zemalja, učestvovali su i naučni radnici iz Mađarske i Bugarske, a iz naše zemlje, pored Mariborčana, i saradnici Poljoprivrednog instituta u Titogradu, koji se preko 25 godina bave održavanjem zemljišta u vinogradu, uključujući i trajno zatrabljivanje.

Referati i saopštenja podnijeti na Simpozijumu grupisani su u 4 tematske grupe: Opšti problem zatrabljivanja vinograda, fizičke i vodopropusne osobine zemljišta, ekonomija mehaničkog i biološkog održavanja zemljišta i hranidbene materije, (đubriva), njihovo korišćenje i deponovanje.

U okviru prve grupe problema podnijeti su, pored ostalog, referati o iskustvima sa zatrabljivanjima vinograda u Južnom Tirolu, Elzasu, nekim krajevima Austrije u Mađarskoj, o mulčiranju vinograda i istraživanjima pogodnosti raznih vrsta trava za ozeljenjavanje vinograda.

U drugoj grupi preovlađivali su radovi o uticaju zatrabljivanja na fizičke i vodne osobine zemljišta, sa raznih aspekata, a ras-

pravljalo se i o mogućnostima drenaže zemljišta i suzbijanje hlo-roze vinove loze zatravljivanjem vinograda nekim biljkama sa moćnim dubokohodnim korijenom.

Nekoliko radova bilo je posvećeno proučavanju ekonomičnosti zatravljivanja vinograda, u poređenju sa klasičnom obradom i primjenom herbicida, naročito sa gledišta prinosa i proizvodnih troškova. Toj problematici bio je posvećen i rad saradnika Više poljoprivredne škole u Mariboru (Colnarić — Jamšek).

Veoma interesantna saopštenja podnijeta su i o uticaju zatravljivanja vinograda na sadržaj mineralnih materija i humusa u zemljištu, na dinamiku tih materija u zemljištu i na biološku aktivnost u zemljištu, sve to povezano sa bujnošću i rodnošću loze. Referat saradnika Poljoprivrednog instituta — Titograd (Uličević — Pejović) koji se odnosio na uticaj zatravljivanja vinograda, u interakciji sa đubrenjem i navodnjavanjem, na bujnost i rodnost loze svrstan je u prvu grupu.

Izvodi iz podnijetih referata biće objavljeni u posebnoj zbir- ci a radovi će se štampati u časopisu »Obst und Weinau«.

Problematiku i praksu zatravljivanja vinograda, pretežno na osnovu radova podnijetih u prva dva simpozijuma o zatravljivanju vinograda, uspješno je obradio Colnarić u radu: »Novi vidici nje- ge zemljišta u vinogradu« (Maribor, 1979). To je prvo i još uvijek jedino djelo u nas posvećeno zatravljivanju. Ono pruža niz veoma korisnih informacija o preimućtvima i nedostacima pojedinih na- čina održavanja zemljišta a (prema rezultatima istraživanja emi- nentnih naučnika) i o praktičnim iskustvima u mnogim vinogra- dima i zemljama.

U toku Simpozijuma priređene su degustacije južnotirolskih vina i stručna ekskurzija kroz glavna vinogorja, pa su učesnici mo- gli steći punu predstavu kako o vinogradarstvu, tako i o vinima u tom području Italije.

Peti Simpozijum održaće se 1984. godine u Colmar-u (Elzas, Francuska).

Južni Tirol (Alto Adige) najsjevernija je provincija Italije, a jednovremeno najjužniji dio njemačkog govornog područja. Nala- zi se na južnim padinama Alpa. Vijenac najviših planina Evrope ograđuje ga sa sjevera. Glavni su poljoprivredni potencijali, uklju- čujući i vinograde, u dolinama rijeke Eč (Etsch, na italijanskom Adige) i njene pritoke Ajzak (Eisaek — na italijanskom Isarco) koje se sastaju kod Bolcana (Njemački Bozen), glavnog grada pro- vincije.

Sa oko 5 500 ha vinograda južni Tirol u vinogradarskim po- vršinama Italije učestvuje sa svega oko 0,33%. Međutim, to je sa-

svim specifično vinogradarsko područje kako po sortimentu i načinu gajenja loze, tako i po vinogradarskoj kulturi, organizaciji proizvodnje i korišćenju i preradi grožđa, te njegov značaj daleko premašuje učešće u ukupnim površinama vinograda i proizvodnji grožđa.

Najveći dio vinograda Južnog Tirola nalazi se na nadmorskoj visini od 200-500 m. Pretežno su na strmim položajima čiji nagib ide i do 70%. Glavni su centri vinogradarstva južno od Bolcana (Eppan, Kaltern) i oko samog Bolcana. Vinogradi na nagibima pretežno su terasirani. U ovoj zoni nalazi se i gradić Tramin, odakle po nekima, potiče traminac, poznata sorta za bijela vina visokog kvaliteta.

Vinogradarsko područje Južnog Tirola ima prilično ujednačenu klimu, vrlo pogodnu za gajenje vinove loze. Srednja godišnja temperatura vazduha je 11,5 do 11,8°C, srednja vegetaciona temperatura (april-oktobar) 17,8°C i srednja temperatura u julu između 21 i 23°C. Temperaturni minimum izuzetno pada do -16°C a maksimum dostiže 37°C. Ukupna godišnja prosječna količina padavina iznosi 700 mm, od čega 36% pada na ljetni a svega 12% na zimski period. Mjesečne količine padavina od oktobra do februara su ispod 40 mm (u januaru svega oko 20). Septembar i oktobar su sunčani i topli, što omogućava dobro sazrijevanje grožđa i same loze. Cijelo područje dobro je zaštićeno od jakih vjetrova koji ne prelaze 5 Bofora, a 50% svih osmatranja su tišine. Sunce sija godišnje preko 1 800 časova (dostiže i 2 100).

Vinogradi su pretežno na zemljištima formiranim na rastresitim sedimentima, uglavnom morenama, pa su dobro aerisani i brzo se zagrijevaju. Oko dvije trećine zemljišta čine ilovačaste pjeskuše a ostalo pjeskovite ilovače ili teža zemljišta. Ona su pretežno siromašna u humusu a srednje obezbijedena fosforom i kalijumom. Sadržaj kalcijuma prilično je različit, pa se i reakcija zemljišta kreće od slabo kisele do neutralne ili slabo alkalne (pH 6,0 do 7,2).

Prosječna veličina vinograda iznosi oko 90 ari. Oko 2 850 vlasnika ima vinograde ispod 0,5 ha. U ukupnoj površini vinograda najviše učestvuju posjedi od 1-2 ha ali ima i posjeda od preko 30 ha. vinograda. Oko 21% poljoprivrednih gazdinstava ima vinograde. Najveći broj vinogradara ima i voćnjak. Po vinogradima je glasovita oblast južno od Bolcana. Na desetine kilometara duž puteva koji vode prema Veroni prolazi se samo kroz najsavremenije vinograde i voćnjake, koji ne prestaju ni u naseljima. Slika je vrlo impresivna, naročito u septembru, za vrijeme berbe.

Vinogradi su sađeni na većim međurednim rastojanjima koja idu i do 6 m, dok je razmak između čokota u redu od 0,8 do 1,2 m. Obično na svaku terasu dolazi po jedan red. Oko 97% vi-

Vinogradi u Južnom Tirołu

nograda je na pergolama, obično kosoga krova, pretežno jednokrakim koje prate nagib i terase. Pergole su konstruisane od drvenih greda preko kojih je zategnuta žica. To su prave nepregledne drvene građevine, pa se čovjek mora zapitati otkuda toliko građe.

Poljoprivreda južnog Tirola visoko je mehanizovana, naročito u glavnoj zoni vinograda. Tamo jedan traktor dolazi na svaka 4 ha obradive površine. No, i pored toga, preko 80% vinograda je zatravljeno, pretežno trajno, tako da izostaje svaka obrada zemljišta. Zatravljivanjem vinograda smanjena je erozija a povećan sadržaj organske mase u zemljištu i smanjeni troškovi obrade.

Iako je raspored padavina povoljan, njihova količina u vrijeme najveće aktivnosti loze obično nije dovoljna za visoke prinose u zatavljenim vinogradima, pa se preko 60% vinograda navodnjava. Primjenjuje se skoro isključivo sistem vještačke kiše. Sistem cijevi za kišenje (vodovodne, aluminijske ili plastične, odnosno kombinovane) uključujući i rasprskivače, obično je montiran preko krova pergole, čime su savladane prepreke koje čini reljef, odnosno sama armatura a, s druge strane, takav sistem ne smeta saobraćaju u vinogradu. Struktura posjeda, reljef, sistem gajenja, pa ni sortiment nijesu pogodni za mehanizovanu berbu, pa se ona i dalje obavlja ručno, obično u 2 do 3 navrata, probirno.

Zaštita vinove loze protiv gljivičnih oboljenja (plamenjača, pepelnica i siva trulež) kao i mnogih štetočina loze (moljci, štitašte vaši, cikade i druge) obavlja se brojnim prskanjima (8 do 12 godišnje). Zaštitna prskanja se u mnogim vinogradima obavljaju kroz sistem za vještačku kišu, čime se znatno smanjuju proizvodni troškovi.

Sorte za crna vina čine 82,5% sortimenta računajući površine vinograda koje zauzimaju, dok je učešće tih sorti u proizvodnji grožđa, odnosno vina, 87%. One, naime, daju veće prinose po hektaru nego sorte za bijela vina. Pošto su bijela vina iz ovog područja na posebnom glasu u Italiji, posljednjih godina bijele sorte zauzimaju više mjesta. Glavna sorta je fernač (Vernatsch), koja čini oko 66% sortimenta. To je, zapravo, grupa srodnih crnih sorti u koju spada i trolinger. On se široko upotrebljava i kao stono grožđe, a čuven je i kao grožđe za liječenje (Kurtrauben) naročito u okolini Merana. Ostale značajnije crne sorte su: lagrajn, crni burgunac i merlo. Među bijelim sortama na prvom mjestu je bijeli burgunac koji čini skoro polovinu sortimenta za bijela vina, zatim rulander, mirisni traminac, jeleni silvanac i dr., dakle sve sorte za bijela vina visokoga kvaliteta.

Prosječna godišnja proizvodnja grožđa iznosi 72 500 t, a nekih godina prelazi 90 000 t. Južnotirolski podrumi prerade nešto više od te količine jer dobavljaju grožđe i iz drugih provincija. U

ukupnoj proizvodnji vina u Italiji Južni Tirol učestvuje 0,8 %, što je dva i po puta više od učešća u površinama pod vinogradima.

Prerada grožđa u vino na najvišem je svjetskom nivou. Najviše grožđa preradi se u zadružnim podrumima ali ima i veliki broj manjih podruma pojedinačnih vlasnika. Ukupan kapacitet sudova u svim podrumima premašuje 15 000 vagona.

Iz Južnog Tirola izvozi se skoro trostruko više vina nego što se u njemu proizvodi. To su velikim dijelom vina iz ostalih italijanskih krajeva koja se u južnotirolskim podrumima samo doraduju. Glavni su uvoznici zemlje njemačkog govornog područja, u prvom redu Zapadna Njemačka.

Najvažniji vinogradarski položaji zaštićeni su kroz proizvodnju vina sa kontrolisanim porijeklom. To su u prvom redu bila crna vina: Kalternsee, Meraner i St. Magdalena, čiju osnovu čini sorta fernač.

Vinogradi, grožđe i vino uživaju u ovoj oblasti opšte poštovanja. Oni su uzdignuti do pravog kulta. Po njima su nazvani drumovi i ulice u gradovima i naseljima, a njihovi simboli svuda se susreću. Vino i grožđe vješto su utkani i u turističku propagandu. Turizam je u ovom području veoma razvijen. Od njega je u mnogim mjestima uključujući i Kaltern, veći dohodak nego od vinogradarstva ili bilo koje druge djelatnosti. U brojnim turističkim veoma ilustrovanim i veoma luksuzno opremljenim prospektima vinogradi, grožđe, vino i razne prigodne vinogradarsko-vinarske priredbe zauzimaju istaknuto mjesto. U aprilu, kad su voćnjaci u cvijetu, priređuje se tradicionalna »Bolcanska gozba vina« (Bozner Weinkost). U maju i junu priređuje se u Kalternu »Južnotirolski seminar vina« a u septembru »Nedjelja praznovanja vina« (Weinfestwoche). I u drugim su mjestima svake godine slične priredbe.

Brojni turisti, prvenstveno njemačkog govornog područja, naročito iz Zapadne Njemačke i Austrije, ali i iz drugih sjevernih zemalja, tokom čitave godine, posebno u vrijeme berbe grožđa, praktično opsjedaju Južni Tirol. U samom Kalternu (sa jedva 4-5000 stalnih stanovnika) ima na desetine hotela, mnoštvo pansiona, skoro svaka kuća je ugostiteljski objekat a teško je naći mjesto. Vinogradi a u manjoj mjeri i voćnjaci su svuda gdje se čovjek okrene, oko hotela i oko svake kuće, duž ulica, svuda gdje nijesu građevine ili asfalt. U kafanama i restoranima u vrijeme berbe stalno je izloženo svježe grožđe i svuda se reklamira dijeta grožđem i svježi grožđani sok. Iako ovdje, nesumnjivo, dolazi do izražaja geografski položaj Južnog Tirola u odnosu na zemlje istog jezika, a i viševjekovna tradicija, tamo bi se imali čemu naučiti i naši vinogradari i vinari, a i naši turistički radnici.

Dr Marko Ulićević